

Савко Марина Петрівна

студентка гр. ФФзм-11, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Сидор І. П.

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НАДХОДЖЕНЬ 2021

Місцеві бюджети виступають специфічною формою розподільчо-регулюючих відносин, пов'язаних із виокремленням частки вартості суспільного продукту у централізованих фондах грошових коштів органів місцевої влади та їх подальше використання для задоволення різнопланових соціально-культурних і комунально-побутових інтересів мешканців територіальних громад та сприяння розширеного відтворення. Місцеві бюджети формуються з метою перерозподілу вартості між окремими територіями, галузями і секторами економіки, а також різноманітними сферами суспільної діяльності. В даному процесі пропорції та форми бюджетного перерозподілу обґрунтовуються потребами суспільного виробництва і покладеними завданнями, які виникають перед суспільством на будь-якому історичному етапі його розвитку [3, с. 135].

Формування доходів місцевих бюджетів здійснюється з різноманітних джерел, відтак порядок їх планування в залежності від джерел надходжень регулюється різноманітними законодавчими актами, проте за змістом вони передбачають мобілізацію податкових і неподаткових надходжень підприємств усіх форм власності та населення, які акумулюються у фінансові ресурси і зосереджуються в місцевих бюджетах.

Планування дохідної бази місцевих бюджетів зазнає впливу різних факторів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, які об'єднують у такі групи: політичні, економічні, соціальні.

Місцеві органи влади в процесі формування дохідної частини місцевих бюджетів в межах своєї компетенції забезпечують нормативно-правове регулювання соціально-економічної діяльності на своїй території. Вони встановлюють відповідні правила поведінки суб'єктів господарювання, визначені своєю компетенцією.

Доходи місцевих бюджетів виступають відповідним фіскальним інструментом, за допомогою якого здійснюється регулювання обсягів їх мобілізації, що у свою чергу, забезпечує надходження достатнього обсягу фінансових ресурсів для розв'язання завдань, що покладаються на місцеві органи влади.

У 2021 році відбулися зміни у пропорціях розподілу джерел формування доходів місцевих бюджетів, основні з них представлені у табл. 1. Так, дохідна частина загального фонду місцевих бюджетів формуються за рахунок податкових надходжень, адміністративних послуг, що формують неподаткові надходження та інше.

Таблиця 1

Розподіл доходів загального фонду місцевих бюджетів у 2021 році

Стаття доходів	Розмір надходжень (%) у місцеві бюджети		
	сільські, селищні, міські територіальні громади	районні	обласні
Податок на доходи фізичних осіб (крім утриманого з пасивних доходів — відсотків на вклад)	60,00	0,00	15,00
Податок на прибуток підприємств (крім підприємств державної і комунальної власності)	10,00	0,00	10,00
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	100,00	100,00	100,00
Рентна плата у місцеві бюджети за:			
користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (окрім рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу, газового конденсату та бурштину)	5,00	5,00	25,00
користування надрами для видобування бурштину (за місцем знаходження/видобутку) бурштину	30,00	0,00	0,00
користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення	100,00	0,00	0,00
спеціальне використання води (окрім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення), яку спрямовують у місцеві бюджети — обласні	0,00	0,00	45,00
спеціальне використання лісових ресурсів у частині деревини заготовленої в порядку рубок головного користування	37,00	0,00	0,00
користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату (окрім рентної плати за користування надрами в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України)	3,00	5,00	2,00
Акцизний податок від реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлею підакцизних товарів	100,00	0,00	0,00
Податок на майно (плата за землю, податок на нерухомість, транспортний податок)	100,00	0,00	0,00
Єдиний податок	100,00	0,00	0,00
Збір за місця для паркування транспортних засобів	100,00	0,00	0,00
Туристичний збір	100,00	0,00	0,00
Плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати	100,00	100,00	100,00
Чистий прибуток (дохід) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, частина якого вилучається до бюджету	частина*	частина*	частина*
Адміністративні штрафи, які накладають місцеві органи виконавчої влади та виконавчі органи місцевих рад	100,00	100,00	100,00
Орендна плата, яку сплачують за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	100,00	100,00	100,00
Кошти, отримані від реалізації безхазяйного майна, знахідок	100,00	0,00	0,00
Плата за надання інших адміністративних послуг	100,00	0,00	0,00
Державне мито	100,00	0,00	0,00
*частина чистого прибутку, що вилучається у відповідні місцеві бюджети у порядку, визначеному відповідними місцевими радами			

Примітка. Складено за даними джерела [2]

Також джерелами формування цього фонду є кошти підприємств комунальної власності, засновані відповідними місцевими радами. Окремі штрафи й штрафні санкції за порушення, вчинені на території тієї чи іншої адміністративно-територіальної одиниці, наповнюють місцеві бюджети, а саме: сільські, селищні, міські або бюджети об'єднаних територіальних громад.

У 2021 році до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) надійшло 351,9 млрд грн. Приріст мобілізованих надходжень до загального фонду на протигагу 2020 року становив 21,3%, а в абсолютних показниках приріст склав 61,9 млрд грн. У складі доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів надходження ПДФО становили 212,2 млрд грн. Приріст надходжень даного податку у 2021 році у порівнянні з 2020 роком становив 19,4% або 34,4 млрд грн. Як зазначено у звіті про виконання місцевих бюджетів, поданого ДКСУ, «...16 регіонів мають темпи приросту ПДФО вищі за середній показник по Україні. Рівненська, Тернопільська та Волинська області забезпечили приріст понад 22%. Найнижчий приріст мають Полтавська, Дніпропетровська та Донецька області» [1].

Надходження плати за землю склали 35,3 млрд грн., зростання надходжень у 2021 році проти 2020 року становить 12,0%, або 3,8 млрд грн. Фактичні надходження податку на нерухоме майно за 2021 рік склали 7,8 млрд. грн. у порівнянні з 2020 роком зростання відбулося на 35,8 %, або на 2,1 млрд грн.

Надходження єдиного податку становили 46,2 млрд грн., що є більшим за показник попереднього року на 21,7 %, або на 8,2 млрд грн.

Виконання за 2021 рік річних затверджених показників доходів загального фонду місцевих бюджетів складає 104,5%, в тому числі в розрізі окремих надходжень: ПДФО – 103,0%; плати за землю – 101,4%; податку на нерухоме майно – 108,8%; єдиного податку – 104,0% [1].

Таким чином, у порівнянні з попереднім 2020 роком у 2021 році обсяги надходжень до місцевих бюджетів України зросли за основними бюджетоформуєчими податками, особливо в частині формування доходів бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад, що обумовлено змінами у розподілі пропорцій надходження цих платежів між окремими видами місцевих бюджетів. Проте, питання удосконалення формування доходної бази місцевих бюджетів триває і потребує прийняття подальших рішень щодо забезпечення стабільності та збалансованості місцевих бюджетів України.

Список використаних джерел:

1. Довідка щодо стану виконання місцевих бюджетів. Виконання доходів місцевих бюджетів за 2021 рік (за даними звіту Казначейства про виконання місцевих бюджетів за січень-грудень 2021 року). URL: file:///C:/Users/ADMIN/AppData/Local/Temp/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82_%D0%B7%D0%B0_%D1%81%D1%96%D1%87%D0%B5%D0%BD%D1%8C (дата звернення: 25.05.2022)

2. Місцеві бюджети 2021: які доходи і видатки. URL: <https://www.budgetnyk.com.ua/article/129-mstsev-byudjeti-2021-yak-dohodi-y-vidatki> (дата звернення: 25.05.2022)

3. Сидор І. П., Коваль С. Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137.